

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई आणि
मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि , पुणे यांच्या
संयुक्त विद्यमाने चालविण्यात येणाऱ्या “शिका व
कमवा” या उपक्रमांतर्गत अभ्यासक्रम राबविण्यास
मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. मान्यता-२०२३/(प्र.क्र.८१/२३)/तांशि-५
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक : - ०६ ऑक्टोबर, २०२३.

वाचा :-

- १) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र.टीईडी-२०१३/(१०/१३)/तांशि-५, दि.२३.०४.२०१३
- २) संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्र.१०/एनजीपी/शिका व कमवा/
२०२३/४२१/४८३/७५८ दि.०५.०६.२०२३, दि.२०.०६.२०२३ व दि.३१.०८.२०२३
- ३) उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र.मान्यता-२०२३/(प्र.क्र.८१/२३)/तांशि-५, दि.१४/७/२०२३

प्रस्तावना :-

शासनाने संदर्भाधिन क्र १.वरील शासन निर्णयान्वये “शिका व कमवा ” योजना राबविण्यास मान्यता दिलेली आहे .“शिका व कमवा ” योजनेअंतर्गत अभ्यासक्रमांमुळे विद्यार्थ्यांना मोठया प्रमाणात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. त्यामुळे उद्योग जगताला कुशल मनुष्यबळ मिळण्यास मदत होईल. तसेच सदर अभ्यासक्रम उद्योग क्षेत्राकरीता उपयुक्त असल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये तांत्रिक कौशल्य विकसित होण्यास मदत होईल आणि ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाबरोबरच रोजगाराचाही पर्याय उपलब्ध होण्यास मदत होईल.

२. “शिका व कमवा” या उपक्रमाची उपयुक्तता विचारात घेता राज्यातील इच्छुक संस्थांना सदर उपक्रमामध्ये सहभागी होता यावे याकरिता “शिका व कमवा” या उपक्रमाबाबत सर्वकष धोरणास शासन निर्णय दि.१४.०७.२०२३ अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे. संचालक, तंत्रशिक्षण संचलनालय यांनी दि.२०.०६.२०२३ च्या पत्रान्वये मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि , पुणे या संस्थेचा प्रस्ताव शासनास सादर केला. संबंधित संस्थेचा प्रस्ताव हा शासन निर्णय दि.१४/०७/२०२३ अन्वये निर्गमित धोरणामधील अटी व शर्ती पूर्ण करत असल्याची खात्री करण्याबाबत संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांना शासन पत्र दि.१७.०७.२०२३ अन्वये कळविण्यात आले होते.

३. यानुषंगाने संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांनी दि.०२/०८/२०२३ रोजी शिका व कमवा अंतर्गत मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि,पुणे या संस्थेमार्फत सादर करण्यात प्रस्ताव धोरणातील अटी व शर्ती यांची पूर्तता करीत असल्याबाबतची पडताळणी करण्याकरीता तज्ञ समिती गठीत केली होती.सदर समितीने दि.१४/०७/२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये शिका व कमवा या उपक्रमांच्या सर्वाकष धोरणातील मुद्दा क्र.२.१- Essential Criteria व २.२ - Evaluation Criteria नुसार प्रस्तावाची छाननी व मुल्यमापन केले तसेच संस्थेने सादर केल्या कागदपत्रांची

निकषानुसार तपासणी करून व गुणांकन देवून सदर संस्था अटी व शर्ती यांची पूर्तता करत असल्याची शिफारस तज्ञ समितीने केली आहे. सबब, समितीच्या शिफारसीनुसार व संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय यांच्या प्रस्तावास अनुसरून शिका व कमवा उपक्रमांतर्गत मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि या संस्थेच्या प्रस्तावाला मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.त्याकरिता पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई आणि मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि , पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने उद्योगसमुहांची गरज विचारात घेवून “शिका व कमवा” उपक्रमांतर्गत खालील नमुद अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून राबविण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

अ) नवीन पदविका अभ्यासक्रम -

1. Diploma in Electronics Assembly & Manufacturing Technology
2. Diploma in Automotive Manufacturing Technology.
3. Diploma in Logistic Management.
4. Diploma in Chemical Manufacturing Science.
5. Diploma in Food Processing Science
6. Diploma in Supply Chain & Retail Management.
7. Diploma in Banking Finance Services and Insurance

ब) नवीन प्रगत पदविका अभ्यासक्रम -

- 1) Advance Diploma in Automotive Manufacturing Technology.
- 2) Advance Diploma in Electric Vehicle Manufacturing Techniques.
- 3) Advance Diploma in Electronics Assembly & Manufacturing Technology.

२. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई , मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि , पुणे व सदर योजनेत सहभागी होणारे उद्योगसमूह यांना उपरोक्त अभ्यासक्रम राबविताना खालील नमुद अटी व शर्ती लागू राहतील.

- १) महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ अधिनियम, १९९७ मधील कलम २५ नुसार सदर योजनेअंतर्गत संस्थेचे संलग्नीकरण करण्यात यावे.
- २) विद्यार्थ्यांची नोंदणी वर्षातून दोन वेळा केली जाईल.
- ३) महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई द्वारा प्रवेशित विद्यार्थ्यांना संलग्नता प्रदान करण्यासाठी संबंधित संस्थेस केंद्रनिहाय प्रवेश देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची निवड यादी मंडळाच्या विभागीय कार्यालयास विहित कालावधीत सादर करणे आवश्यक राहिल.
- ४) “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत राबविण्यात येणारे सर्व अभ्यासक्रम अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेच्या अखत्यारीबाहेरील अभ्यासक्रम असल्याने या अभ्यासक्रमाचे प्रती विद्यार्थी शिक्षणशुल्क महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ निर्धारित करेल त्याप्रमाणे संबंधित उद्योगसमूहाने अदा करावे.
- ५) सदर उपक्रमांतर्गत संबंधित संस्थेस सहभागी होणाऱ्या प्रत्येक उद्योगसमूहासाठी महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाकडून स्वतंत्र संलग्नता प्राप्त करावी लागेल.

- ६) “शिका व कमवा” उपक्रम उद्योगक्षेत्राला लाभणारे कुशल मनुष्यबळ तयार करण्यासाठी व विद्यार्थ्यांची रोजगाराभिमुखता (Employability) वाढविण्याच्या दृष्टीने तयार करण्यात आला असल्यामुळे त्यासाठी कोणतीही प्रवेश संख्या निश्चित करता येणार नाही. अभ्यासक्रमासाठी प्रवेशित विद्यार्थी संख्या सहभागी उद्योगसमूहांच्या क्षमतेवर अवलंबून राहिल.
- ७) विद्यार्थ्यांची लेखी परीक्षा घेताना औद्योगिक आस्थापनांची गरज विचारात घेवून सर्व विद्यार्थी एकावेळी परीक्षेस उपस्थित राहणे शक्य नसल्यास विद्यार्थ्यांची उपलब्धता विचारात घेऊन सदर परीक्षा कमाल दोन गटात विभागून देता येईल. तथापि संस्थेला परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या विहित मुदतीत कळवावी लागेल. या योजनेसाठी मंडळामार्फत स्वतंत्र परीक्षा शुल्क ठरविले जाईल.
- ८) संबंधित संस्था ही महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाकडून निश्चित केलेल्या सैधांतिक व प्रात्यक्षिक (Theory व Practical) अभ्यासक्रमाप्रमाणे शैक्षणिक वेळापत्रक परीक्षा घेण्याची कार्यवाही करेल.
- ९) “शिका व कमवा” या संपूर्ण संकल्पनेचा आढावा संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांच्याकडून दर दोन वर्षांनी घेण्यात येईल.
- १०) सदर अभ्यासक्रमासाठी विद्यार्थ्यांचे नोंदणी शुल्क, परीक्षा शुल्क महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ निर्धारित करील. मंडळाने निर्धारित केल्यानुसार विद्यार्थ्यांचे शिक्षण शुल्क व विद्यार्थ्यांना द्यावयाचे विद्यावेतन अदा करण्याची जबाबदारी सहभागी उद्योगकांची राहिल.
- ११) सदर योजना राबविण्यासंदर्भातील सर्व वित्तीय भार, संस्था आणि उद्योग समूह यांनी एकत्रित येऊन सोसावयाचा असल्यामुळे या संदर्भात शासनाकडून कोणतेही अनुदान उपलब्ध केले जाणार नाही.
- १२) उक्त प्रयोजनासाठी सदरहू संस्थेचे कार्यक्षेत्र महाराष्ट्र राज्यापुरते सिमीत राहिल.
- १३) शैक्षणिक कायद्यातील संबंधित तरतूदींचे तंतोतंत पालन करण्याची जबाबदारी संस्थेची राहिल.
- १४) सर्व अभ्यास केंद्रावर महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाच्या नियमानुसार शैक्षणिक मुल्यांकन करून शिक्षणाचा दर्जा टिकविण्यात येईल.
- १५) “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थींना अॅप्रेंटिसशिप ॲक्ट १९६१ च्या कायदानुसार कमाल कालावधी ४ वर्षांपर्यंत अॅप्रेंटिस म्हणून संबोधण्यात यावे व या कालावधीत प्रवेशित विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन देण्याची सर्वस्वी जबाबदारी सहभागी उद्योग समूहाची राहिल.
- १६) विविध शासकीय तंत्रनिकेतने, अभियांत्रिकी महाविद्यालये यांचेकडून वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, कार्यशाळा व इतर सोयी उपलब्धतेनुसार पुरविण्यात आल्यास त्यासाठी खर्चापोटीची रक्कम शासनाच्या धोरणानुसार संबंधित संस्थेस अदा करावी लागेल.
- १७) प्रशिक्षणार्थींचा विमा उतरविण्याची व वैद्यकीय देखभालीची सर्वस्वी जबाबदारी सहभागी उद्योगसमूहाची राहिल.
- १८) “शिका व कमवा” उपक्रमांतर्गत प्रस्तावित अभ्यासक्रमांकरीता शैक्षणिक साहित्य आवश्यकतेनुसार मराठी-इंग्रजी द्विभाषेमध्ये संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई आणि संबंधित संस्था यांनी उपलब्ध करून द्यावे.

१९) उपरोक्त अटी व शर्तीनुसार महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, संबंधित संस्था व सहभागी उद्योगसमूहाने आपसात करार करुन अभ्यासक्रम राबविण्याची कार्यवाही करावी. ह्या संदर्भात अधिक माहिती www.msbt.org.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

३. “शिका व कमवा” उपक्रमांतर्गत उपरोक्त नमुद संस्थाच्या अभ्यासक्रमांना ही मान्यता या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासुन पुढील पाच वर्षांसाठी लागु राहील. त्यानंतर महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांचेमार्फत मुल्यमापन (Performance Review) करुन पुढील निर्णय घेण्यात येईल.

४. उपरोक्त मान्यतेच्या अनुषंगाने “शिका व कमवा” या उपक्रमाबाबत संदर्भाधिन शासन निर्णय दि.१४.०७.२०२३ अन्वये निर्गमित सर्वकष धोरणामधील अटी व शर्तीनुसार पुढील आवश्यक कार्यवाही महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांचेमार्फत करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३१००६१७३१४५७६०८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजय वि.खर्डे)

कार्यासन अधिकारी , महाराष्ट्र शासन.

प्रत :-

१. मा.मंत्री (उच्च व तंत्रशिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. प्रधान सचिव (उच्च व तंत्रशिक्षण) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
३. संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
४. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई,
५. मे.युवाशक्ती स्किल इंडिया प्रा.लि, ब्लॉक नं.६६ , सी विंग, कमर्शियल कॉम्प्लेक्स, आर.टी.ओ शेजारी, चिंचवड, पुणे -४११ ०१९
६. निवड नस्ती,